

Inleiding

In dit document vindt u een toelichting over het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Daarna volgt een overzicht van de belangrijkste activiteiten die vielen onder het programma Geweld hoort nergens thuis en die worden voortgezet in het Toekomstscenario.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Aanleiding

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de minister voor Rechtsbescherming (JenV) willen de jeugdbescherming effectiever en slimmer organiseren. Als gevolg hiervan zijn zij het landelijk programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming gestart.

Het huidige stelsel is complex en knelt. Kinderen en gezinnen voelen zich onvoldoende gehoord en gezien. Er zijn veel betrokken organisaties zoals lokale wijkteams, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming, maar ook zorg- en justitiepartners. De vele schakels sluiten niet altijd op elkaar aan, met als gevolg dat de juiste hulp en bescherming tekort kan schieten. Er is niet één gezicht, één professional die bij de gezinnen kan blijven. Om van begin tot eind een relatie op te bouwen, de problematiek in samenhang te beoordelen én systeemgericht en integraal aan een oplossing te werken. Er worden kansen gemist.

Wat is het?

In het toekomstscenario wordt toegewerkt naar een situatie waarin kinderen, gezinnen en huishoudens kunnen rekenen op tijdige en passende hulp, ondersteuning en bescherming wanneer dit nodig is. Het toekomstscenario gaat uit van vier basisprincipes:

- (1) Gezinsgericht
- (2) Rechtsbeschermend en transparant
- (3) Eenvoudig
- (4) Lerend

Belangrijk uitgangspunt is dat er voor kind en gezin één vast gezicht is. Rondom het kind is er een lokaal team met een vast contactpersoon. Deze werkt nauw samen met een (nieuw op te zetten) Regionaal Veiligheidsteam waarin functies van de Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming zijn samengebracht. Het gezin, al dan niet met kinderen, krijgt dus een vaste professional of een vast duo dat langdurig bij hen betrokken blijft.

Om het scenario te beproeven zijn er in meerdere regio's proeftuinen gestart. In elke proeftuin wordt gewerkt met een veiligheidsteam en alle proeftuinen hebben specifieke opdrachten gekregen in afstemming met het landelijke programmateam (bijv. werk samen via 1 dossier, maak gebruik van 1 onderzoek als veiligheidsteam, heb specifiek aandacht voor volwassenhulpverlening). De proeftuinen kunnen gebruik maken van experimenteerwetgeving, waardoor de samenwerking tussen de partners vanuit verschillende wettelijke kaders wordt gefaciliteerd. De opgedane lessen worden gedeeld met de rest van het land.

Hoe wordt dit onderwerp verder voortgezet?

In Noord-Holland Noord hebben we geen proeftuin en kunnen we dus geen gebruik maken van de experimenteer wetgeving. Wel hebben we middelen vanuit het Rijk ontvangen om toe te werken naar het toekomstscenario.

Het landelijke programma Geweld hoort nergens thuis gaat op in het landelijke programma Toekomstscenario kind en gezinsbescherming. Op landelijk niveau worden de volgende elementen vanuit het programma Geweld hoort nergens thuis overgeheveld en verder aangestuurd vanuit het Toekomstscenario:

- a) De visie gefaseerde ketenzorg (vanaf nu Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid")
- b) Integrale sturing/Governance
- c) MDA ++
- d) Versterken lokale (wijk)teams
- e) Inzet ervaringsdeskundigheid

In samenspraak met beleidsadviseurs van gemeenten en de ketenpartners Raad voor de kinderbescherming, Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instellingen die actief zijn in onze regio is de volgende ambitie geformuleerd voor het geven van invulling aan het Toekomstscenario in de regio Noord-Holland Noord.

1. Het doorzetten van de uitgezette lijnen van het programma GHNT
 - a) Implementeren TOP-3 methodiek (visie gefaseerde ketenzorg)
 - b) Organiseren integrale sturing
 - c) Doorontwikkelen MDA ++
 - d) Versterken lokale (wijk)teams
 - e) Borgen ervaringsdeskundigheid
2. Inventariseren wat de mogelijkheden en de behoeften zijn om toe te werken naar het Toekomstscenario kind en gezinsbescherming in Noord-Holland Noord.
3. Ophalen van goede voorbeelden uit de regio en land m.b.t. het werken aan het toekomstscenario en het evalueren van de bestaande aanpak in de regio.
4. Het beproeven van verschillende werkwijzen en samenwerkingsvormen die aansluiten bij de doelstellingen van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming middels (lokale/regionale) pilots.

Waar mogelijk worden deze activiteiten uitgevoerd in lijn met de structuur van het programmaopzet van Geweld hoort nergens thuis in Noord-Holland Noord.

Geweld hoort nergens thuis

De ministeries van Justitie en Veiligheid en VWS hebben samen met de VNG het meerjarenprogramma (2019 - 2021) 'Geweld hoort nergens thuis' geïnitieerd. In 2021 is besloten om het programma te verlengen tot en met 2022. De ambitie van het programma was: 'Huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade van geweld te beperken en de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, duurzaam te doorbreken'. Elke regio heeft een projectleider aangesteld die samen met de gemeenten en de betrokken maatschappelijke organisaties deze speerpunten heeft opgepakt.

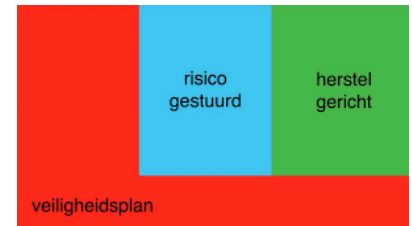

In 2022 is het landelijke programma Geweld hoort nergens thuis overgegaan in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

2. Visie Gefaseerde ketenzorg & de TOP-3 methodiek

Wat is het?

De visie Gefaseerde ketenzorg beschrijft dat er altijd wordt er samengewerkt aan drie achtereenvolgende doelen: directe veiligheid, stabiele veiligheid en herstel. Om de cirkel van geweld duurzaam te doorbreken is er eerst directe veiligheid nodig. Daarna is er ruimte om de oorzaken aan te pakken door middel van risicogestuurde zorg. Vervolgens kan er gewerkt worden aan herstel van (ontwikkelings-)schade. In de regio Noord-Holland Noord wordt de visie Gefaseerde ketenzorg in de praktijk gebracht doormiddel van de TOP-3 methodiek.

De TOP-3 methodiek is een redeneer- en beslismodel om met cliënten en met alle beroepsgroepen in gesprek te gaan over onveiligheid in huiselijke kring. De TOP-3 methodiek helpt bij het ordenen van relevante informatie over onveiligheid, deze te concretiseren, te taxeren en te prioriteren. Dit vergemakkelijkt het samenwerken met alle betrokkenen aan het gezamenlijke doel van veiligheid en leidt tot een gedeelde visie en een stapsgewijze transparante aanpak.

Wat zijn de resultaten van GHNT op dit onderdeel?

In de periode 2020 t/m oktober 2022 zijn de volgende stappen gezet.

- ✓ Bestuurlijke bijeenkomst waarin visie is bekrachtigd door bestuurders van gemeenten en ketenpartners (1 bijeenkomst in maart 2020).
- ✓ 1 daagse training voor het middenkader waar managers, beleidsmedewerkers en teamleiders zijn meegenomen in visie en TOP-3 methodiek (3 trainingen in najaar 2020 en begin 2021).
- ✓ Basismodule TOP- 3 voor uitvoerende medewerkers waarin zij leerden te werken volgens de visie en met de TOP-3 methodiek (13 trainingen in de periode oktober 2020 t/m maart 2021).
- ✓ Inspiratiesessies Gefaseerde ketenzorg waarin professionals zijn meegenomen in de visie en TOP-3 methodiek (2 bijeenkomsten in november 2020 en april 2021).
- ✓ Werksymposium middenkader waarin gewerkt is aan het realiseren van randvoorwaarden voor goede implementatie (januari 2021).
- ✓ Train de coach trainingen waarin professionals opgeleid zijn tot trainer in de TOP-3 methodiek (september 2021 t/m juni 2022).
- ✓ Basismodule TOP- 3 voor uitvoerende medewerkers door trainers uit onze regio (vanaf oktober 2022).

Hoe wordt dit onderwerp verder voortgezet?

- ❖ Organiseren van meer trainingen van trainers uit de eigen regio. Op deze wijze wordt de kennis vanuit de eigen regio verspreid.
- ❖ Organisaties ondersteunen bij het effectief implementeren van de TOP-3 methodiek.
- ❖ De TOP-3 methodiek vastleggen in samenwerkafspraken.
- ❖ TOP-3 methodiek als de basis voor het Toekomstscenario kind en gezinsbescherming.

3. Integrale sturing/Governance

Wat is het?

De problematiek van huiselijk geweld en kindermishandeling is complex. Naast het feit dat er altijd meerdere betrokkenen zijn – slachtoffer, pleger, getuige etc. - spelen er meestal ook problemen op meerdere leefgebieden. Elk van deze betrokkenen is gebaat bij een integrale en systeemgerichte aanpak. Alleen op die manier wordt stabiele en duurzame veiligheid gecreëerd. Een goede systeemgerichte aanpak vraagt om optimale samenwerking. Het organiseren van deze samenwerking is echter complex. De betrokken partijen werken in afzonderlijke ketens en voeren dit werk uit vanuit verschillende wettelijke kaders en beleidsdomeinen. Grofweg gaat het om samenwerking tussen zorg en veiligheid. Maar ook de samenwerking met domeinen als welzijn, werk & inkomen, onderwijs en huisvesting is van groot belang om stabiele veiligheid te creëren. Effectief samenwerken vraagt om actieve sturing vanuit bestuurders van gemeenten en partnerorganisaties.

Bestuurders uit verschillende domeinen moeten het voor professionals mogelijk maken huiselijk geweld, kindermishandeling en/of verwaarlozing duurzaam te stoppen en daar randvoorwaarden voor creëren. Zij kunnen er, al dan niet georganiseerd in een apart bestuurlijk gremium, gezamenlijk voor zorgen dat besluiten in de verschillende domeinen elkaar niet tegenwerken of een doorbraak bewerkstelligen wanneer professionals tegen de grenzen van de regelgeving of financiën aanlopen. Het resultaat zal zijn dat besluiten die elkaar in de praktijk tegenwerken worden voorkomen en structuren die samenwerking in de weg staan worden doorbroken.¹

Wat zijn de resultaten van GHNT op dit onderdeel?

- ✓ Er is een overzicht gemaakt van de overleggen die het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling raken. Op zowel uitvoerend-, beleids- en bestuurlijk niveau.
- ✓ Er is doormiddel van een infographic inzichtelijk gemaakt hoe de regio-indeling in Noord-Holland noord is binnen de verschillende domeinen.
- ✓ Er zijn drie bestuurlijk trekkers aangewezen die de drie jeugdregio's representeren.
- ✓ Het programma Geweld hoort nergens thuis is als thema ondergebracht bij de commissie Zorg en Veiligheid.

Hoe wordt dit onderwerp verder voortgezet?

- ❖ Neerzetten van een sterkte ambtelijke structuur op Noord-Holland Noord niveau.
- ❖ Verbeterslag op de overlegstructuur met in achtneming van de bovenregionale ontwikkelingen en structuren.
- ❖ Versterken van de integrale samenwerking en samenhang tussen zorg en veiligheid op het thema huiselijk geweld en kindermishandeling.

¹ A. de Jong, A. Kellenaers, K. de Vaan e.a. (juni 2020) Integrale sturing op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Geweld hoort nergens thuis - Den Haag.

4. Ervaringsdeskundigen

Wat is het?

Huiselijk geweld en kindermishandeling is een hardnekkig probleem. Het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling blijft voor veel professionals moeilijk. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Verwey en Jonker² dat wanneer de problematiek bekend is bij de hulpverlening, het in veel gevallen niet lukt om de patronen van geweld te doorbreken.

Het inzetten van ervaringsdeskundigen, voormalig plegers of slachtoffers van huiselijk geweld of kindermishandeling, kan een belangrijke bijdrage leveren in het verbeteren van de hulpverlening. Door gebruik te maken van ervaringsdeskundigheid komt de leefwereld van slachtoffers en plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling namelijk meer centraal te staan. Zij weten wat slachtoffers en plegers nodig hebben en kunnen samen met organisaties de aanpak vormgeven en verbeteren. Ervaringsdeskundigen kunnen het gat dichtten dat wordt ervaren tussen de cliënt en de professionals, tussen leefwereld en systeemwereld.

Wat zijn de resultaten van GHNT op dit onderdeel?

- ✓ 7 ervaringsdeskundigen op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn geworven en getraind
- ✓ Deze ervaringsdeskundigen zijn vanaf 2021 inzetbaar voor alle gemeenten en ketenpartners voor:
 - Voorlichting
 - Meedenken met beleid
 - Meedenken met casuïstiek
 - Onderzoek
- ✓ De ervaringsdeskundigen zijn ingezet voor veel opdrachten waaronder het geven van voorlichting bij o.a. politie, wijkteams en scholen, het meedenken met beleidstukken van o.a. gemeenten en Veilig Thuis en onderzoek.

Hoe wordt dit onderwerp verder voortgezet?

- ❖ Het verder uitbreiden van de inzet van ervaringsdeskundigheid door ook ervaringsdeskundigen met andere achtergronden te betrekken (o.a. ervaring met de jeugdbeschermingsketen)
- ❖ Het structureel betrekken van ervaringsdeskundigen bij de vervolgstappen in het kader van het toekomstscenario.
- ❖ De inzet van ervaringsdeskundigheid verder faciliteren en stimuleren.

² Verweij Jonker Instituut (2021) Kwestie van een lange adem. Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen? Vewey-Jonker Instituut- Utrecht.

5. Versterken lokale (wijk)teams

Wat is het?

Eind 2019 is het VNG kwaliteitskader Werken aan Veiligheid voor lokale teams vastgesteld. Een aanleiding voor het ontwikkelen van het kwaliteitskader was het signaal vanuit het Toezicht Sociaal Domein dat het in het merendeel van de lokale (wijk)teams nog niet voldoende lukt om invulling te geven aan hun taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Niet alle gemeenten blijken voldoende zicht te hebben op de kwaliteitsvereisten die zij moeten en kunnen stellen aan de lokale (wijk)teams om de cirkel van geweld in gezinnen en huishoudens te doorbreken. Het kwaliteitskader helpt gemeenten te bepalen of zij (hun lokale (wijk)team) voldoende toegerust zijn om hun taken op gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling uit te voeren.

Met het kwaliteitskader worden er duidelijke handvaten gegeven om de opdrachtgevende- en regierol van de gemeente goed in te kunnen vullen. Met behulp van de zelfscan die naast het kwaliteitskader is ontwikkeld, kan er een beeld worden gevormd van wat er al goed gaat binnen een gemeente en waar er nog verbetering behoeft.

Wat zijn de resultaten van GHNT op dit onderdeel?

- ✓ De zelfscan behorend bij het kwaliteitskader is in alle gemeenten in Noord-Holland Noord afgenomen onder begeleiding van de projectleiders Geweld hoort nergens thuis.
- ✓ Er zijn 6 bijeenkomsten georganiseerd voor beleid gericht op het maken van een lokaal plan van aanpak naar aanleiding van de resultaten van de zelfscan.
- ✓ De eerste gemeenten hebben een lokaal plan van aanpak ontwikkeld, de overige gemeenten werken aan het plan.

Hoe wordt dit onderwerp verder voortgezet?

- ❖ Alle gemeenten aanjagen en ondersteunen bij het maken van een lokaal plan van aanpak met als doel het versterken van de lokale (wijk)teams.
- ❖ Inzetten op evalueren van plan van aanpak en opnieuw afnemen van de zelfscan na een jaar.
- ❖ Het kwaliteitskader wordt landelijk doorontwikkeld en er verschijnt binnenkort een nieuwe versie welke is gebaseerd op de uitgangspunten vanuit het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Ook hierbij bieden de projectleiders ondersteuning bij de afname van de zelfscan en het maken van het plan van aanpak.